אתיא [1]ביאה [2]ביאה יבמה לשוק מנלן אי למאן דאמר לאו לאו אי למאן דאמר עשה עשה אלא יבמה ליבם מנלן אתיא [3]ביאה [2]ביאה אשה לבעלה מנלן אתיא [4]קיחה [5]קיחה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא [6]שכבת זרע בשפחה חרופה [7]שכבת זרע באשת איש [8]שכבת זרע בסוטה דשפחה חרופה [א]כדאמרן דאשת איש פרט למשמש מת הניחא למאן דאמר [ב]משמש מת בעריות [ג]פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר אלא [ד]פרט למשמש מתה דסד"א [הואיל] לאחר מיתה נמי איקרי שארו אימא ליחייב עלה באשת איש קמ"ל דסוטה למה לי לכדתניא [ה][8]שכבת זרע פרט לדבר אחר מאי דבר אחר אמר רב ששת פרט לשקינא לה שלא כדרכה א"ל רבא [9]משכבי אשה כתיב אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא אסר רחמנא אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד [ו]הערא' זו הכנסת עטרה אלא למ"ד זו נשיקה מאי איכא למימר אלא לעולם לשקינא לה דרך אברים ואיצטריך סד"א בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קא קפיד קמ"ל אמר שמואל [ז]הערא' זו נשיקה משל לאדם שמניח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחוק הבשר כי אתא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן גמר ביאה בשפחה חרופה זו הכנסת עטרה מתיב רב ששת שכבת זרע אינו חייב אלא על ביאת המירוק מאי לאו מירוק גיד לא מירוק עטרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן [ח]הערא' זו הכנסת עטרה אמרו ליה והא רבה בר בר חנה לא אמר הכי אמר להו או איהו שקראי או אנא שקרי כי אתא רבין א"ר יוחנן הערא' זו הכנסת עטרה אדרבה בר בר חנה ודאי פליג אדשמואל מי לימא פליג לא מנשיקה ועד הכנסת עטרה הערא' קרי לה כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן הערא' זו הכנסת עטרה גמר ביאה ממש

מכאן

ביאה ביאה. מחייבי לאוין דכתיב בהו א) לא יבא ממזר: **יבמה לשוק.** בלא חליצה מנין דהערא' דידה כגמר ביאה: **אי למאן דאמר לאו.** דכתיב לא תהיה אשת המת (דברים כה) ילפינן הערא' מחייבי לאוין: **אי למאן דאמר עשה.** דכתיב (שם) יבמה יבא עליה ולא אחר ולאו הבא מכלל עשה עשה והאי לא תהיה מפיק לה לאין קידושין תופסין בה וה"ק לא יהא בה הויה לזר. ופלוגתא דרב ושמואל היא בהאשה קמא (לקמן נג:): **אלא יבמה ליבם מנלן.** דקני לה בהערא': **אשה לבעלה.** לענין מקדש בביאה מנלן דבהערא' מקדשה: **קיחה קיחה.** כי יקח איש אשה ובעלה (דברים כד) ומהכא ילפינן קידושי ביאה כתיב הכא קיחה וכתיב התם בחייבי כריתות קיחה (ויקרא כ): **למה לי למיכתב שכבת זרע באשת איש.** ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע (ויקרא יח) והא איתרבי בה הערא' מהקישא דר' יונה ב): **שכבת זרע בסוטה.** הנסתרה דנאסרת מספק כתיב ושכב איש אותה שכבת זרע (במדבר ה): **כדאמרן.** דבעינן גמר ביאה דלא תימא כי היכי דמחייב מלקות בהערא' ליחייב נמי אשם בהערא': **למשמש מת.** באבר מת בלא קישוי דאין ראוי להזריע: **הניחא למ"ד.** בשבועות בפרק ידיעות הטומאה: **למשמש מתה.** אשת איש לאחר מיתתה: **סד"א הואיל ולאחר מיתתה.** שארו דבעלה מיקרי דכתיב גבי טומאה כי אם לשארו (ויקרא כא) ואמרי' ג) שארו זו אשתו ליחייב עליה: **לשקינא לה שלא כדרכה.** שהיה חושדה עמו בכך וכשאמר אל תסתרי עמו ידוע לכל לדעת כן הזהירה דלא היה חושדה עמו בביאה אחרת. לישנא אחרינא לשקינא לה שלא כדרכה אל תסתרי עמו ליבעל לו שלא כדרכה: **משכבי אשה כתיב.** הוקשו שניהן: **דרך אברים.** מיעוך דדים ודש מבחוץ בשאר אברים: **פריצותא קאסר רחמנא.** בתמיה. כלומר פשיטא דלאו קינוי הוא דמשום פריצותא לא מיתסרא עליה: **בנשיקה.** אבר נושק במקום תשמיש: **הניחא למ"ד.** לקמן בשמעתין הערא' זו הכנסת עטרה אבל נשיקה לאו הערא' היא ולא מיתסרא לבעלה בהכי שפיר קאמרת ה)(דלא מיתסרא לבעלה) דלאו קינוי הוא: **אלא למ"ד נשיקה הערא' היא.** היכי ממעט לה: **גמר ביאה זו הכנסת עטרה.** מכלל דנשיקה הערא' היא כשמואל: **שכבת זרע.** בשפחה חרופה קאי: ו) **עטרה.** ראש הגיד היא ואינה מן הגיד אלא בשר: **מירוק.** שמזריע: **ודאי פליגא.** דהא אמר הכנסת עטרה זו היא גמר ביאה והכא קרי לה הערא': **אדשמואל.** דאמר נשיקה הוי הערא': **מי לימא פליג.** דלשמואל הוי הכנסת עטרה גמר ביאה ולרבין נשיקה לאו כלום היא או דלמא תרוייהו בין לרבין בין לשמואל הערא' ניהו ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

מכאן

אתיא ביאה ביאה. והוי כאילו כתיב דור שלישי יערה משמע הא דור שני לא יערה ולא שייך לאקשויי מהא דאמר בסוף הנשרפין (סנהדרין פד.) דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה דהכא ביאה דאתיא לגזירה שוה כתיבא בהדיא ולא מן הכלל אתי כי ההיא דהתם דלא ילפינן חילול חילול מתרומה כהן העובד באנינות דלא כתיב חילול אלא דנפיק מכלל דכתב בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל (ויקרא כא) הא אחר שעבד חלל: **אי** למאן דאמר עשה. ל"ג לי' וברוב ספרים ליתא דבין לרב ובין לשמואל איכא לאו כדפרישי' בסוף החולץ (לעיל מט: ד"ה אי כרב): **אשה** לבעלה מנין אתיא קיחה קיחה. פירוש דנקנית בהערא' הקשה ה"ר נסים דבפ"ק דקדושין (דף י. ושם) בעי תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה למאי נפקא מינה שהערה בה וקבלה קידושין מאחר כו' ומסיק רבא דכל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קני בהערא' ותירץ הר' שמעון הזקן דהא דאמר הכא דקני בהערא' היינו בשלא עשה כי אם הערא' ופירש מיד ולא גמר ביאתו אבל התם איירי כשעושה כל הביאה דלא קני בהערא' כיון שדעתו על גמר ביאה וכן מוכח הלשון דקאמר התם כל הבועל דעתו על גמר ביאה ולא קאמר כל המערה וה"ר יצחק בן ה"ר מאיר פירש דכשמפרש שרוצה לקנות בהערא' קני בהערא' אפי' אם גומר ביאתו אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת פירש שם בע"א ושם פירשתי א): **קיחה** קיחה. תימה דנפקא לן בפרק קמא דקדושין (דף ט:) דאשה נקנית בביאה מדכתיב ובעלה ותיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דכתיב ובעלה מקיחה דעריות לא הוה גמרינן עיקר ביאה כיון דקיחה דעריות לא משתעי בקנין כלל אבל לענין שתיחשב הערא' כגמר ביאה ילפינן שפיר מהתם ואם תאמר ונילף מקיחה דיבמה דאיירי בקנין דכתיב ולקחה לו לאשה וי"ל דאינו מופנה לג"ש וא"ת ונילף מקיחה דחייבי לאוין דכהונה דקיחה דידהו איירי בקנין כדאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.) קדש לוקה משום לא יקח ודרשינן ליה נמי לג"ש וי"ל דלא איירי בקיחה דביאה אלא בסתם קידושין כדאמר התם בעל לוקה משום לא יחלל ועוד י"ל דאי לאו ובעלה לא הוה גמרינן קידושי כסף מקיחה קיחה משדה עפרון אלא הוה מוקמינן קיחה דקרא בקידושי ביאה משום דמסתבר למגמר טפי קיחה דאשה מקיחה דאשה אבל השתא דכתיב ובעלה ע"כ גמרינן קיחה משדה עפרון קידושי כסף דליכא למימר דאיצטריך קיחה להערא' דא"כ לשתוק מובעלה ונילף כולה מילתא מעריות: **לאחר** מיתה נמי שארו איקרי כו'. והא דפשיטא לן בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קיד:) י)דאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר וקאמר נמי התם כשם שאין האיש יורש את אשתו בקבר להנחיל לקרוביו כך הבן לא יירש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב הא דפשיטא ליה בבעל טפי מבבן היינו מהך דרשא דהכא דלאשמועינן דלאחר מיתה לא מיקרי שארו וא"ת דבפרק ד' מיתות (סנהדרין סו:) ממעט משמש מתה מקרא אחרינא דדריש התם ומתו גם שניהם פרט למעשה הורדוס והיינו משמש מתה כדאמר בבבא בתרא (דף ג:) דהטמין בדובשא ינוקתא דבי חשמונאי והיה בא עליה לייתובי יצריה וא"י דאיצטריך דרשא דשמעתין למאן דדריש התם ומתו גם שניהם עד שיהו שניהם שוים והא דקאמר התם ואידך מעשה הורדוס לאו כלום הוא המ"ל דנפקא ליה מקרא דהכא אלא דניחא ליה לאוקמי ההוא תנא דדריש עד שיהו שניהם שוים אפילו כמ"ד משמש מת בעריות פטור ויש ספרים דגרסי התם פרט למעשה אידודין וכן גורס בערוך ב) ופי' רש"י שם דמעשה אידודין היינו דרך אברים וקשה דהכא פשיטא ליה לאביי דדרך אברים לאו כלום הוא וי"ל דהיינו כמ"ד התם דמעשה אידודין לאו כלום הוא ואפילו למאן דממעט התם מקרא איכא למימר דמקרא דהתם פשיטא ליה לאביי הכא: **לשקינא** לה דרך אברים. ואם תאמר הא אפילו אמר לה אל תסתרי סתם הוי קינוי ואם כן מה בכך אם הזכיר נמי דרך אברים כיון דאמר לה נמי אל תסתרי ויש לומר דהכי פירושו שקינא לה דרך אברים שאמר לה איני חושדך אלא דרך אברים וכן שלא כדרכה: **אינו** חייב אלא על ביאת מירוק. נראה דמחייב בשפחה חרופה אפילו בלא הוצאת זרע אלא שתהא ביאה הראויה להזריע כמו באשת איש דלא בעינן הוצאת זרע אף על גב דכתיב בה ש"ז ולא אתא למעוטי בשפחה חרופה אלא הערא' ושלא כדרכה בספ"ב דכריתות (דף יא:) ונראה דלמ"ד הערא' זו הכנסת עטרה אין ראויה להתעבר בהערא' אלא במירוק גיד שאם היתה ראויה להתעבר לא הוה מוקמי קרא למעוטי הערא' אלא שלא כדרכה:

לדברים

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הל' טו סמג לאוין קכה טור אה"ע סי' כ:
כו ב ג מיי' שם פ"א הל' יא יב סמג שם טור אה"ע שם:
כז ד מיי' שם הלכה י וסמג שם טוש"ע אה"ע סימן כ סעיף א בהג"ה:

◆

תוספות ישנים

הלשון: א) עוד פר"ת דאמרי שרביט הערא' כגמר ביאה מעתה ביאה נקראת אע"ג דליכא אלא הערא' ור"ל התם תחלת הערא' קונה או סוף הערא' קונה ומסיק כל הבועל דעתו על גמר הערא' ולמ"ד הערא' זו הכנסת העטרה דלמ"ד זו נשיקה לא שייך בה תחלה וסוף ומקשין מהא דאמרינן לעיל אלא מן האירוסין יצא עשה וידחה ל"ת ומאי קאמר הלא [ביבמה] דעתו על גמר ביאה ממש דאי לאו הכי לא קני ליה ליבמתו דבעינן ביאה הראוי להקמת שם ומקודם שגמר ביאתו עשה בה הערא' ונקראת בעולה בהכי וא"כ איכא עשה ול"ת אף [באלמנה] מן האירוסין עשה דבתולה ולא בעולה דלאו הבא מכלל עשה עשה ילאו דאלמנה. וי"ל דלעיל ס"ל לתלמודא כמ"ד הערא' זו נשיקה ולא שייך בה תחלה סוף וא"כ לא הוי אי בעולה בסוף הערא'. עוי"ל דכיון דלא הוי בעולה רק מעלמו ליכא עשה דבעילת עלמו אינה רק מדרבנן וא"ת הא אמרינן לקמן ולו תהיה לאשה פרט לאלמנה לכ"ג דכיון דלא חזיא למיקם קמיה וכו' יקאמר היכי דמי אילימא כדרכה תיפוק ליה דהויא לה בעולה. ומאי קאמר הלא אמרינן דבעולת עלמו לא הוי אלא מדרבנן וי"ל דה"ק תיפוק ליה דהויא בעולה ימאלמה שויה רבנן וא"כ אין לה קנס דלא חזיא למיקם קמיה. עוד יש מתרלים דהא דאמרינן הכא דבהערא' קונה מקיחה קיחה היינו לאחר קדושי כסף לחשוב הערא' כחופה והא דאמרינן דעתו על גמר ביאה היינו בלא קדושי כסף. וא"ת למה לי קרא בקדושין ובעלה מלמד שניקנית בביאה תיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דשמעינן מקרא דבעילה גמורי' קונה באשה לא הוה ידעינן מקיחה קיחה הערא'. ירביני נתנאל תירץ דלפי דלעיל מכוון הדבר הזה דבעלה דמשמע ביאה גמורה מיירי בלא קדושין דכסף ותחלת קניינו בביאה בעי' ביאה גמורה ומעתה ידעינן מקיחה קיחה הערא' לאחר קדושי כסף שמועיל כמו חופה: פרש לשקינא

א) נראה דצ"ל וא"כ לא מקרי בעולה על ידי הערא'.

◆

תוס' חד מקמאי

[1]תרומה אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס [2]לחופה: אמר רבה שכבת [3]זרע דכתב גבי שפחה [4]חרופה למעט מינה דכל [5]חייבי לאוין בהערא' [6]א"כ לישתוק קרא מיניה [7]שפחה חרופה. שכבת [8]זרע דאשת איש למ"ד משמש מת בעריות חייב פרט למשמש מתה. שכבת זרע דסוטה לאו למעקרה קינא לה שלא כדרכה דהא [9]משכבי אשה [כתיב]. אלא פרט שקנא לה דרך אבריה ואע"ג דפריצות בעלמא איצטריך ס"ד בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קפיד קמ"ל. ולמ"ד הערא' זו הכנסת עטרה פרט לשקנא לה בנשיקה מהו:

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין נה.] שבועות יח., ב) סוטה כו:, ג) גו"ס [סנהדרין עג:], ד) סוטה כו:, ה) [דברים כג], ו) [לעיל נד:], ז) [לעיל כב:], ח) ס"א ליתא, ט) [נ"ל אמר ד"ה מירוק], י) ועי"ש היטב בתוס' ד"ה מה אשה, כ) [ערך הרדום].

◆

תורה אור השלם

1. בָּנִים אֲשֶׁר יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ט
2. לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ג
3. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה
4. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א
5. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֶרְוָתָהּ וְהִיא תִרְאֶה אֶת עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: ויקרא כ יז
6. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֻפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חֻפָּשָׁה: ויקרא יט כ
7. וְאֶל אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה בָהּ: ויקרא יח כ
8. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג
9. וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: ויקרא יח כב

◆

מוסף רש"י

משמש מת. באבר מת בלא קושי (סנהדרין נה.). פרט לשקינא לה שלא כדרכה. אל תסתרי עמו להבעל שלא כדרכה (סוטה כו:). משכבי אשה כתיב. הוקשו שני משכבותיה לכל דברים וכיון שנאסרה עליו אמאי לא הוי קינוי (שם). דרך אברים. שוכב עמה בקירוב בשר (שם). פריצותא אסר רחמנא. מי קאסר רחמנא אשה על בעלה בהכי וכיון דלא מתסרא עליה בהכי פשיטא דלאו קינוי הוא (שם). בנשיקה. משיק השמש לאותו מקום (שם). הניחא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה. אבל נשיקה ולא כלום היא, היינו דאתי קרא למעוטי נשיקה, דלא תימא הערא' היא (שם). אלא למ"ד זו נשיקה. הערא' האמורה בתורה שהיא כגמר ביאה בכל העריות כדכתיב את מקורה הערה, את שארו הערה, זו נשיקה, מאי איכא למימר. היכא מצית נימר דאתא קרא למעוטה, הלא כגמר ביאה היא לכל דבר חוץ משפחה חרופה (שם). בקפידא דבעל תלא רחמנא. דכתיב וקינא, ובעל הא מוען ליה דקפיד, שהרי קינא לה על כך (שם).